

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2015

1. Tarkastuslautakunnan tehtävä, kokoonpano ja työskentely

Kunnanvaltuusto valitsi valtuustokaudelle 2013 - 2016 tarkastuslautakunnan jäseniksi ja varajäseniksi:

	jäsen	varajäsen
puheenjohtaja	Pentti Alaoja	Tarja Lakkapää
varapuheenjohtaja	Janne Ranta	Henrik Tuoma
	Ossi Orajärvi	Elsi Karppinen
	Maija-Liisa Pakisjärvi	Ossi Kukkonen
	Eila Enbuske	Taimi Muukkonen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut tilintarkastaja Tuula Roininen JHTT. Tarkastuslautakunnan kokouksiin on osallistunut varsinaisten jäsenten estyneenä ollessa.

Tarkastuslautakunnan jäsenistä kenelläkään ei ole jäävyksiä.

Tarkastuslautakunnan työskentelytapana on ollut tutustua kunnan eri laitosten toimintaan, haastatella kunnan henkilöstöä sekä seurata pöytäkirjoista kunnanhallituksen ja eri lautakuntien päätöksentekoa.

▪ <u>Lautakunta</u>	Tarkastuslautakunnan jäsen
▪ kunnanvaltuusto	Lautakunnan kaikki jäsenet
▪ kunnanhallitus	Lautakunnan kaikki jäsenet
▪ elinvoimalautakunta	Maija-Liisa Pakisjärvi, Ossi Orajärvi
▪ hyvinvointipalvelut	Eila Enbuske, Janne Ranta
▪ konserni	Lautakunnan kaikki jäsenet

Kunnan tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Auditor Oy JHTT – yhteisö, vastuullinen tilintarkastaja on JHTT Tuula Roininen. Tarkastaja vaihtui ennen vuoden 2015 tilintarkastuksen aloittamista.

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2015 arviointia varten 8 kertaa. Arviointikertomus kirjoitettiin 7.6.2016.

23.9.2015 hyväksyttiin vuoden 2015 arviointien kuulemisaikatauluksi työohjelma. Näin varmistuttiin, että vuoden 2015 toiminnasta saadaan mahdollisimman kattava kuva.

Kokousaika:	Arvioitavat asiat:	Arviointimenetelmä:
23.9.2015	Tilintarkastajan vaihtuminen tarkastuslautakunnan toimintasuunnitelma ja työohjelma 2015 tilintarkastajan tarkastussuunnitelma ja tarkastusohjelma 2015 tilannekatsaus kunnan toimintaan	Haastattelu: Sami Baas, kunnanjohtaja Laura Enbuske, elinvoimajohtaja Johanna Korteniemi, hyvinvointijohtaja
18.11.2015	Kunnan hyvinvointilautakunnan toiminta Kunnan sosiaalityön vanhuksiin kohdistuvat palvelut sekä terveydenhuollon vanhuksiin kohdistuvat palvelut. Muu terveydenhuolto sekä lääkäripalvelut	Haastattelu: Esa Rautio, hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Johanna Korteniemi, hyvinvointijohtaja Anne Ikonen, hoivapalveluiden esimies Pii Niemi, palveluohjaaja Anne-Marja Sitonen, vastaava hammaslääkäri Taina Timonen, hoitotyönjohtaja
21.1.2016	Kunnan sosiaalipalvelut: lastensuojelu, toimeentulot, aikuissosiaalityö, sosiaalitoimen ostopalvelu Kunta ja tytäryhtiöt, yhtiöiden toimitusjohtajan katsaus, kunnan teknisten palveluiden katsaus, Kunnanjohtajan ajankohtaiskatsaus Vuoden 2016 talousarvion esittely	Haastattelu: Johanna Korteniemi, hyvinvointijohtaja Tapio Lindén, tekninen johtaja, Sami Baas, kunnanjohtaja Laura Enbuska-Mäki
3.3.2016	sivistystoimen talouden ja toiminnan toteutuminen, sivistyspalvelut, varhaiskasvatus, peruskoulutus, lukiola, vapaa sivistystyö ja vapaa aika teknisen toimen talouden ja toiminnan toteutuminen Sirkkakosken kalasataman rakentaminen ja tuleva käyttö, Servisissä tehtävät ja palvelusoptimusten valmistelu (ennen arviointikertomuksen laatimista), ympäristökatselmuksien käsittelemättömät vanhat rakennusluvat ja rakennustarkastajan tehtävät	Haastattelu: Johanna Korteniemi, hyvinvointijohtaja Tarja Konola-Jokinen, rehtori Kaisu Rautio, päivähoiton johtaja Tapio Lindén, tekninen johtaja
27.4.2016	kunnan tilinpäätös 2015 henkilöstökertomus 2015	Haastattelu: Risto Kuusjärvi, kunnanhallituksen puheenjohtaja Sami Baas, kunnanjohtaja Johanna Korteniemi, hyvinvointijohtaja Laura Enbuska-Mäki, elinvoimajohtaja
30.5.2016	Tilinpäätösasiakirjan läpikäynti	
7.6.2016	Arviointikertomus Esitykset tarkastuslautakunnalle	

Omassa toiminnassaan tarkastuslautakunta kehittää arviointitapahtumien sisältöä.

2. Vuoden 2014 arviointikertomus

Tarkastuslautakunta käsitteli edellisen vuoden 2014 arviointikertomuksessaan mm. oman auton käyttöä työtehtävissä. Vuonna 2014 oman auton käytöstä maksetut korvaukset romahtivat aikaisemmista vuosista kunnalle hankittujen autojen johdosta. Lautakunta suositteli lisääautojen hankintaa, mikä myös toteutettiin loppuvuodesta 2015.

Sairaslomien määrän kasvusta tarkastuslautakunta oli huolissaan.

Samoin tarkastuslautakunta esitti toivomuksen valtuutettujen välisestä valtuustosopimuksesta, jolla myös viranhaltijoiden mahdollisuutta valmistella asioita edesautettaisiin.

Tarkastuslautakunta

Kunnan oman autokannan lisääminen mahdollistaa muiden resurssien tehokkaan käytön. Vuonna 2015 omien autojen käyttö lisääntyi rahallisesti lähes 25 000 euroa. Nousu aiheutui hyvinvointipalveluissa, elinvoimassa kulut laskivat yli 60 %. Mikäli autoja on käytettävissä, henkilöstöllä ei ole hyväksytyjen ohjeiden mukaan valinnan mahdollisuutta.

Kunnan käyttöönottamien työajan dokumentoinnit ja kunnan omien autojen käyttö yhdessä mahdollistavat esimiehen sisäisen valvonnan. Autojen kunnossapitoon on kiinnitettävä huomiota.

3. Arvio valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttamisesta

Kunta on hyväksynyt vuoden 2015 talousarvioon uuden kuntaorganisaation, talousarvio ja tilinpäätös on laadittu vanhan kaavan mukaisesti, mutta hallinto on toteutettu uusitussa muodossaan. Talousarvio on sitova pääprosessien nettona. Kunnanvaltuusto on käsitellyt uuden strategian kokouksessaan 7.9.2015. Vuoden 2015 alussa aloittivat kaksi lautakuntaa, joiden tehtävänä on toteuttaa kuntalaisille tarjottavat palvelut. Samalla kunta yhtiöitti tukipalvelut sekä liikelaitoksen. Kunta tuottaa ravintopalvelut ja kiinteistöpalvelut Pellon Serviisi Oy:n kautta. Kuntalain mukaan kilpailun mahdollistavat toiminnot on yhtiötettävä, niinpä lämmöntuotantoon on perustettu kaksi yhtiötä, toinen tuottaa lämmön ja toinen jakelee sen kuluttajille. Vuoden vaihteessa 2015-2016 yhtiötettiin matkailupalveluita tuottamaan Vihreä Pysäkki Oy. Yhtiöiden omistus mahdollistaa konsernivalvonnan.

Uuden kuntaorganisaation prosessit ovat astuneet voimaan vähitellen.

Asetettuina strategiat ja päämäärät näkökulmina:

- vaikuttavuus ja elinvoimaisuus
- asiakas- ja sidosryhmäsuhteiden toimivuus
- toiminnan tehokkuus ja sujuvuus
- henkilöstön aikaansaannoskyky

Tarkastuslautakunnan arviointi asetetuista päämääristä:

1. Pellon asukasmäärä vuonna 2015 väheni 54 asukkaalla, viimeisen viiden vuoden aikana vähennys on ollut 290 asukasta. Vuoden 2015 asukaskohtaisilla valtionosuuksilla mitattuna kunta on menettänyt muuttotappion johdosta 1,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2015 kunta sai asukasta kohden noin 4000 euroa valtionosuutta.

Viihtyisyyttä tulee parantaa kyläraitin yleisilmettä kohentamalla. Vuotuinen kesähoito täydentäisi näkymää. Tonteilla on tyhjillään olevia, rikkinäisiä rakennuksia.

2. Kuntastrategiassa esitetyt tavoitetilat:
- aidosti ennakoiva ja toimintaa tukeva taloussuunnittelu
 - omistajapoliittisen ohjelman sisäänajo ja aktiivinen johtaminen
 - taloussuunnittelu prosessimaiseksi
 - raportointi toimintaa ohjaavaksi
 - verotulojen kasvattaminen kilpailukykyisen veroäyrin säilyttämiseksi
 - tuloksellinen ja tarkoituksenmukainen konserniohjaus

Kunnan verokertymä oli vuonna 2015 11,3 miljoonaa euroa (11,5 miljoonaa euroa 2014). Syynä saattoi olla valtion tilityksissä tehdyt muutokset vuonna 2014. Veroissa ei ole oleellista muutosta, pahinta mitä voi tulla, että molemmat rahoituserät laskevat. Vuonna 2015 tämä toteutui, koska valtionosuudetkin alenivat 700 000 euroa. Vuoden 2017 valtionosuuksien pohjana tulee olemaan vuoden 2015 asukasmäärä, aleneminen jatkuu ja edellyttää menoihin tasapainottamistoimenpiteitä.

3. Kunnan monipuolisissa palveluissa yksi vetovoimatekijä on toimiva lukio. Kunnan lukiossa oli valtionosuuksien pohjana opiskelijoita 56,6, joista saatiin yksikköhinnan mukainen valtionosuus. Valtionosuutta kunta sai noin 500 000 euroa. Tilinpäätöksen mukaan nettokustannukset lukiossa olivat 689 500 euroa (2014 = 669 751). Kunnan näkökulmasta lukion ylläpito on perusteltua, koska opettajien yhteiskäyttö perusopetuksen kanssa pitää pätevyystason korkealla. Opettajille voidaan taata täydet opetusvelvollisuustunnit.

Kunta on resursoinut nuorten aktivointiin ja syrjäytymisen ennaltaehkäisyyn. Kunnassa on eri toiminta-alueille rekrytoitu ohjaajia. Toiminta on kustannustehokasta.

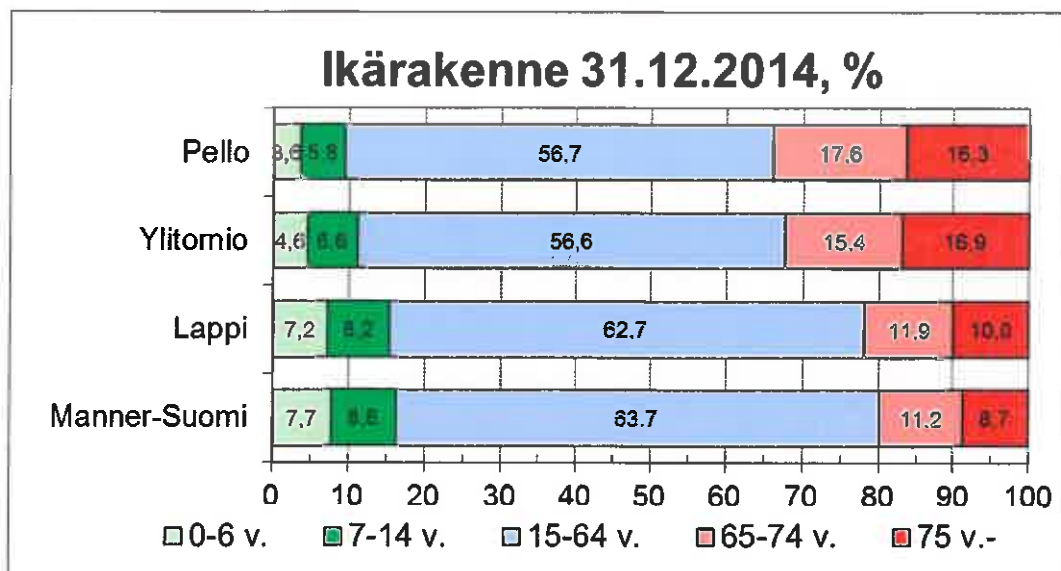
4. Kuntastrategiassa on määritelty toimivan ja tehokkaan kuntaorganisaation kriittisiksi menestystekijöiksi henkilöstöön kohdistuvat kehittämistoimenpiteet. Toimenpiteet eivät vielä takaa hyvää palvelua. Uusien yhtiöiden henkilöstö oli mukana yhtiöittämisprosessissa. Kuitenkin päätösten jälkeen tuli ongelmia, vaikka YT-neuvottelut käytiin pitkän kaavan mukaan.

Tarkastuslautakunnan mielestä kuntastrategiasta johdetut tavoitteet ja toimenpiteet tulee olla mitattavia ja kunnan palveluita kehittäviä. Tavoitteita, jotka kuuluvat työntekijöiden päivittäisiin tehtäviin, tulee välttää. Henkilöstön sitouttaminen on ensiarvoisen tärkeää. Nykyisessä organisaatiossa prosessien esimiesten tärkeimpiä ominaisuuksia on hyvän henkilöstöhallinnon osaaminen. Henkilöstön määrä on mitoitettu nykyisin tiukaksi ja sijaistamisissa tulee ongelmia. Kaikille ei löydy sijais- ta ja osa töistä kasaantuu.

Kunnan taloudellinen asema

Kunnan tuloihin vaikuttaa verotulojen kertymä ja saatavat valtionosuudet. Valtionosuuksien pohjana on kunnan asukasmäärä, harva asutus sekä asukkaiden ikä ja terveys.

Kunnan asukkaiden ikäjakautuma vertailu

Pellon asukasluku on vääjäämättömästi vähentynyt viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2003 pellolaisia oli 4 586 ja nyt vuoden lopussa määrä oli 3 622. Kouluihin tulevat ikäluokat pienenevät. Alle 16 -vuotiaita oli enää 2014 alle 340 ja seniorikansalaisia lähes 1 230.

Valtionosuuksissa vuoden 2015 asukasluku vaikuttaa vuonna 2017 saataviin tuloihin.

Kunnan tulevana haasteena on SOTEn jälkeen kuntalaisten hyvinvointia edistävät toimenpiteet ympäristön hoidossa ja aktiviteettien järjestämisessä. Kuntastrategiassa on oma lukunsa tulevaisuuden näkymissä supersenioreilla. Suuret ikäluokat osavat vaatia palveluita.

Tilikauden alijäämä oli 875 970,41 euroa. Vuoden 2015 tulokseen vaikutti mm toimintojen yhtiöittäminen. Taseeseen on kertynyt ylijäämää lähes 3,8 miljoonaa euroa. Kunnan taloutta voidaan taseen ja tuloslaskelman perusteella todeta hoidetun taloudellisesti, kun ottaa huomioon, että kunta oli joitakin vuosia sitten kriisikunta. Toimintakate heikkeni edellisestä vuodesta 307 000 euroa. Valtionosuudet ja verotulot yhteensä laskettuna laskivat yli 870 000 euroa, mikä määrä on lähes sama kuin tuloslaskelman alijäämä. Kunnan menoissa on vähintään 1 miljoonan euron sopeuttamistarve. Mikäli omaisuudessa tulee poistotarvetta kiinteistöjen käytön poisjäännistä johtuen, kunnan tulorakenne ei mahdollista ilman alijäämää poistojen tekemisiä.

Valtionosuuksissa väen väheneminen ja valtion säästötoimet näkyvät. Osuudet laskivat yli 700 000 euroa. Lukion laskennallinen yksikköhinta ei riitä kustannuksiin. Muut edut puoltavat lukion toiminnan jatkamista niin kauan kuin lukiolla on toimilupa. Opetusministeriö perii kunnalta kuntaosuuden opetus- ja kulttuurin yksikköhintojen kuntaosuuden. Vuonna 2015 perittävä määrä oli 1,114 miljoonaa euroa, valtionosuuksien määrä 703 000 euroa. Erotus perittiin peruspalveluiden valtionosuuksista.

Vuoden 2016 talousarviossa tulevat suunnittelukaudet ovat kaikki negatiivisia. Vaikka taseessa oleva saldo riittää kahdeksi vuodeksi, vuoden 2017 talousarviossa alijäämän kattamiseen tulee ottaa kantaa ja esittää yksilöidyt tasapainottamistoimenpiteet.

Tilinpäätöksen negatiivinen asia on, että ylityksiin ei haettu valtuustolta ennen vuoden loppua lisämäärärahoja. Ylitykset, oli syv mikä tahansa, tulee käsitellä ajoissa valtuustossa. Jälkikäteen hyväksyntä asettaa valtuuston tapahtuneen eteen, ilman, että siihen voidaan vaikuttaa. Ylityksien haarukointi pitäisi tapahtua jo syksyn alkaessa, jolloin niiden käsittelyllä voidaan määritellä tulevan vuoden talousarvion tavoitteet ja raamit. Talousarviossa tulee määrärahat olla realistisia ja niiden tulee kuvastaa menneitä tapahtumia ennemmin kuin aikaisempien vuosien talousarvioita.

Vuoden 2015 tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä valtuusto hyväksyy yhteensä noin 100 000 euron ylitykset menoissa. Kun kunnan organisaatiossa on vain kaksi pääprosessia niin osaprosesseissa tulee kiinnittää erityistä huomiota menorakenteseen.

Kuntakonsernissa tehtiin suuri muutos viime vuonna. Konserniin tuli uusia tyttäriä kolme vuoden 2015 tilinpäätökseen ja vuonna 2016 tulee vielä yksi yhtiö. Kunta on lunastanut Pellon Sähkön osakkeita, osakeomistus on yli 18 prosenttia. Konsernitaseeseen yhtiö otetaan jos omistusosuus on 20 prosenttia.

Kunnalla on omistuksessaan yksi elinkeinojen kehittämissyhtiö. Lisäksi osakkeita on jäljellä Tornionlaakson Kehitys Oy:ssä. Yhtiö ei enää ole toiminnassa. Kunta yhtiöitti Vihreän Pysäkin, lisäksi kunta on lisännyt toimintaansa Ritavaarassa. Kunnan panostus elinkeinoelämään on kunnan kokoon nähden melkoinen.

Koulutuskuntayhtymän jäsenmäärä on vähenemässä, Kolari ja Keminmaa ovat ilmoittaneet eroavansa organisaatiosta ja nyt keskustellaan millaiset kompensatiot eroaville tulee maksaa ja mitä vastuita jäljelle jääneille tulee olemaan.

4. Tarkastuslautakunnan muut havainnot

Kunnan investointiohjelmaan kunnanvaltuusto päätti lisätä erikseen keilahallin rakentamiseen 250 000 euroa. Halli ei valmistunut vuonna 2015 ja lautakunnan kyselyyn vastattiin, että halli valmistuu vakuksi. Aikataulu on venynyt ja halli valmistunee syksyllä. Tässä ei voida katsoa, että valtuuston tahto olisi toteutunut. Kysyntää hallille olisi ollut.

Investointimäärärahoista on jäänyt käyttämättä infran rakentamiseen suunniteltuja varoja. Kuntakeskuksen kadut eivät ole kehuttavassa kunnossa. Energiasäästöihin oli kaavailtu käytettävän 130 000 euroa ja kuituverkon rakentamiseen 80 000 euroa, määrärahoihin ei ole kohdistunut menoja eikä muutoksia käyttötarkoitukseen ole esitetty. Sirkkakosken kalasatamaan käytettiin määrärahoja yli arvioidun 61 000 euroa, vaikka tulot kattoivat lähes koko investoinnin, muutokset tulee käsitellä valtuustossa. Investointiohjelman toteutus tulee esitellä riittävässä ajoin valtuustolle, jotta kuntastrategian mukainen korjausvelka voidaan vuosittain toteuttaa. Poikkeamien syyt tulee myös aukaista.

5. Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastajan tekemä tarkastus on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tehty riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, että kunnan hallintoa ja taloutta on hoidettu lain ja valtuuston päätösten mukaisesti.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan tilintarkastuskertomuksessa esittämään tilinpäätöksen vahvistamiseen ja vastuuvapauden myöntämiseen. Tarkastuslautakunta esittää tilinpäätöksen vahvistamista ja vastuuvapauden myöntämistä kunnanhallitukselle ja muille tilivelvollisille.

Pellossa 7.6.2016

Pentti Alaoja
puheenjohtaja

Janne Ranta
varapuheenjohtaja

Ossi Orajärvi
jäsen

Eila Enbuske
jäsen

Ossi Kukkonen
varajäsen